

Veebipõhine konsultatsioon ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta: Teie õigused Euroopas ringiliikumisel

Konsultatsiooni tulemused aitavad kaasa laiemale ettevalmistavale tööle, mis hõlmab ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise õigusnormide võimalikku läbivaatamist. See algatus on osa tööjõu liikuvuse paketist, mis kuulutati välja komisjoni 2015. aasta tööprogrammis (http://ec.europa.eu/priorities/work-programme/index_en.htm).

AVALDAGE ARVAMUST!

See Euroopa Komisjoni avalik konsultatsioon on avatud kõigile üksikisikutele ja organisatsioonidele.

MILLEGA ON TEGEMIST?

ELi kodanikuna on Teil õigus töötada teistes ELi liikmesriikides ning seal sel eesmärgil elada¹.

ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimisega nähakse ette õigusnormid, millega kaitstakse ELi piires liikuvate inimeste õigusi, et tagada neile teise ELi liikmesriiki elama asudes sotsiaalkindlustuskaitse säilimine². Kui lähete teise ELi liikmesriiki tööle või kolite sinna elama, siis hakkate tõenäoliselt kuuluma ka teise sotsiaalkindlustussüsteemi alla. Iga sotsiaalkindlustussüsteem on erinev, näiteks seoses makstavate hüvitiste, abikõlblikkuse tingimuste, hüvitiste arvutamise ja sissemaksete suurusega. ELi õigusaktidega (eelkõige määrusega (EÜ) nr 883/2004) on kehtestatud ühised õigusnormid ja põhimõtted, mille eesmärk on koordineerida erinevates riikides omandatud sotsiaalkindlustusõigusi. Näiteks tagatakse nendega, et kindlustatud saab olla vaid ühes riigis korraga, et kindlustusperioodid võib kokku liita teises riigis täitunud kindlustusperioodidega ning et Teile võidakse hüvitisi maksta mõnes teises ELi liikmesriigis.

Esimesed ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise õigusnormid võeti vastu 1958. aastal. Sellest ajast alates on neid mitmeid kordi ajakohastatud ja nende kohaldamisala laiendatud, et hõlmata erinevaid sotsiaalkindlustushüvitisi ning liikuvate isikute rühmi, sealhulgas töötajate pereliikmeid ja mitteaktiivseid isikuid.

Komisjonil on plaanis õigusnorme jälle ajakohastada, et need käiksid kaasas sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste arengutega ELi liikmesriikides. Eelkõige on vaatluse all kahte liiki hüvitised: perehüvitised ja töötushüvitised. Lisaks on komisjon huvitatud sellest, mida Te arvate sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise õigusnormidest, mis puudutavad töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate lähetamist.

MILLISTEST ÕIGUSNORMIDEST ME KONKREETSELT RÄÄGIME?

Perehüvitised

Perehüvitised on kõik mitterahalised või rahalised hüvitised, mis on liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kohaselt mõeldud perekonna kulutuste katmiseks. Perehüvitiste mõiste on lai. Perehüvitised hõlmavad laste kasvatamise hüvitisi või vanemahüvitisi, mille eesmärk on võimaldada lapsevanemal pühenduda väikese lapse kasvatamisele. Need peaksid aitama katta ka muud lapse eest hoolitsemise ja tema üleskasvatamisega seotud kulud või leevendada rahaliselt ebasoodsamat olukorda, mis on tingitud töötasust ilmajäämisest. Lapsehooldustoetust ehk töötavale lapsevanemale tema lapse/laste hooldamise eest makstavaid hüvitisi käsitatakse sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise õigusnormide tähenduses samuti perehüvitisena.

¹ ELi liikmesriigid: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik. Samu õigusnorme kohaldatakse ka Islandil, Liechtensteinis, Norras ja Šveitsis (ning nende riikide kodanike suhtes).

² ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise õigusnorme kohaldatakse kõigis ELi liikmesriikides ning lisaks ka Islandil, Liechtensteinis, Norras ja Šveitsis.

Perehüvitised on riigiti erinevad. See, milline riik vastutab hüvitiste maksmise eest, sõltub perekonna olukorrast. Näiteks kui üks lapsevanem töötab väljaspool oma perekonna elukohariiki, on tal üldjuhul õigus saada perehüvitisi riigist, kus ta töötab. Sisuliselt koheldakse pereliikmeid selliselt, nagu nad elaksid selle lapsevanemaga tema töökohariigis. ELi sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitlevad õigusnormid on perehüvitiste osas riiklikes õigusaktides sisalduva elukohanõude suhtes ülimuslikud.

Kui pereliikmed ei ela riigis, kus töötav(ad) lapsevanem(ad) on kindlustatud, võib perel olla õigus saada hüvitisi rohkem kui ühest riigist. See on nii näiteks juhul, kui teine lapsevanem elab või töötab riigis, kus on tema ja ta laste elukoht. Siiski ei saa pere hüvitisi topelt: hüvitiste maksmise eest vastutav riik selgub prioriteetsuse määramise eeskirjade alusel. Prioriteetsuse määramise eeskirju selgitatakse siin: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=863>.

Töötushüvitised

Töötushüvitiste taotluse menetlemisel peavad institutsioonid arvesse võtma teistes ELi liikmesriikides täitunud kindlustusperioode, kui see isiku hüvitiste saamiseks vajalik. Sama kehtib ka juhul, kui isik on viimases töökohariigis töötanud väga lühikest aega.

Praegused õigusnormid on järgmised. Mõnikord võib töötaja jääda töötuks olukorras, kus tal ei ole veel piisavalt kindlustusperioode, et tal oleks tekkinud õigus saada töötushüvitisi riigis, kus ta neid taotleb. Sellisel juhul peab selle riigi pädev asutus võtma arvesse kindlustusperioode või töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode, mis on täitunud vastavalt mõne teise ELi liikmesriigi õigusaktidele. Seda nimetatakse perioodide liitmiseks.

Riik, kus taotlus esitatakse, on kohustatud teistes liikmesriikides täitunud kindlustusperioode või töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode liitma üksnes hüvitise saamise õiguse omandamiseks, kui selle isiku puhul on kindlustusperioodid täitunud viimati just selle riigi õigusaktide alusel. Praeguste õigusnormidega ei ole kindlaks määratud, kui pikk peab nõutav kindlustusperiood olema, et saaks kohaldada liitmise põhimõtet.

Pange tähele, et kuigi perioodide liitmise põhimõtte abil on võimalik kindlaks määrata hüvitise saamise õigus, ei saa seda kasutada hüvitise summa väljaarvutamiseks. Seega ei taga see kõrgemat hüvitise määra.

Lähetamine

Kui Teie tööandja lähetab Teid tööle teise riiki, siis olete endiselt kindlustatud oma päritoluriigi õigusaktide kohaselt, kui täidate lähetatud töötajate suhtes kohaldatavad tingimused. See tähendab, et võite seal töötada kuni 24 kuud oma tööandja nimel, kelle asukoht on lähetavas riigis. Kui töötate lühikeste ajavahemike jooksul välismaal, on sellise lahenduse eesmärk vältida selle riigi pidevat muutmist, kus Te kindlustatud olete. Samu sätteid kohaldatakse ka füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes, kes ajutiselt täidavad samu või sarnaseid töökohustusi teises riigis.

SOOVIME TEADA TEIE ARVAMUST!

Teie panus praeguste õigusnormide hindamisel on väga oluline. Võib-olla olete ise olnud piiriüleses olukorras, see tähendab, et olete töötanud või elanud väljaspool oma päritoluriiki või soovite väljendada oma arvamust seoses sellistel juhtudel kehtivate õigusnormidega.

Oma seisukohti saate meile esitada 14. juulist kuni 6. oktoobrini 2015. Komisjon koostab anonüümse kokkuvõtte kõigist küsimustikule laekunud vastustest ja avaldab need internetis.

KUIDAS OSALEDA?

Küsimustikule vastamine (mis tahes ELi ametlikus keeles) võtab aega ligikaudu 20 minutit.

LISATEAVE PEREHÜVITISI KÄSITLEVATE ELI ÕIGUSNORMIDE KOHTA

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=en>

LISATEAVE TÖÖTUSHÜVITISI KÄSITLEVATE ELI ÕIGUSNORMIDE KOHTA

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=862>

Kas Teil on käesoleva konsultatsiooni kohta küsimusi?

Saatke meile e-kiri aadressil:

EMPL-CONSULTATION-SOCIAL-SECURITY@EC.EUROPA.EU

Vastutuse välistamine

Juhime Teie tähelepanu sellele, et käesoleva konsultatsioonidokumendiga võtavad kohustusi üksnes need Euroopa Komisjoni talitused, kes osalesid selle ettevalmistamisel, ning see on mõeldud märkuste esitamiseks ega mõjuta Euroopa Komisjoni ühegi otsuse lõplikku vormi.

Palun tutvuge **isikuandmete kaitse põhimõtetega**, milles selgitatakse, kuidas Teie isikuandmeid ja vastuseid käsitletakse.

Täname Teid vastamast ja andke küsimustikust teada ka teistele!

Alustagem...